

БЮДЖЕТУВАННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка і бізнес
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Очна(денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	4 кредитів ECTS Загальна кількість: 120 годин Лекційних занять: 18 годин Практичних занять: 36 годин Самостійна робота студентів: 66 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік/ модульна контрольна робота, календарні контролю
Розклад занять	Згідно розкладу: http://rozklad.kpi.ua/Schedules/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Гречко Алла Володимирівна, професор кафедри економіки і підприємництва, доктор економічних наук, доцент, контактні дані: e-mail: alla_grechko@ukr.net Telegram: +380683575588 Семінарське заняття: Гречко Алла Володимирівна, професор кафедри економіки і підприємництва, доктор економічних наук, доцент, контактні дані: Telegram: +380683575588
Розміщення курсу	https://campus.kpi.ua : https://campus.kpi.ua/tutor/index.php?mode=studysheet&action=view&id=104344

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Бюджетування» дає майбутньому професіоналу можливість оволодіти інструментарієм для розробки бюджетів підприємств, набутти навичок правильного використовувати бюджети для оперативного контролю реалізації управлінських рішень, а також опанувати економіко-математичні методи та моделі для проведення бюджетування суб'єктів підприємництва.

Дисципліна вивчає прикладні аспекти фінансово-господарської діяльності підприємств та формування бюджетів різних видів та рівнів для суб'єктів господарювання.

Дисципліна зорієнтована на формування практичних навичок пов'язаних з бюджетуванням різних рівнів та напрямків діяльності підприємств, складанням бюджетів проектів,

формуванням стратегій підприємства на основі бюджетів, визначенням результатів бюджетування, аналізуємо і описом процесу бюджетування.

Компонента освітньої програми передбачає вивчення особливостей застосування економічної теорії в суспільстві, шляхом формування та реалізації економічної політики підприємства для конкретних умов розвитку економічної системи. У поєднанні з економічним аналізом, дисципліна бюджетування використовує різні економічні підходи до визначення максимально ефективних способів використання наявних на підприємстві ресурсів.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування фахівця з бюджетування, здатного аналізувати вихідні дані в різних сферах функціонування підприємства, застосовувати прогресивні методи прогнозування, планування, управління та контролю в процесі формування бюджетів розвитку окремих підприємств.

Метою дисципліни є забезпечення набуття студентами компетентностей у сфері бюджетування щодо розв'язання актуальних проблем на мікрорівнях; формування розуміння процесів, що відбуваються на сучасних підприємствах, формування системних знань щодо формування бюджетів суб'єктів господарювання, набуття практичних вмінь використання методів та інструментів бюджетування та формування на їх основі адекватної економічної стратегії; здатності приймати економічно-обґрунтовані економічні рішення.

Предметом дисципліни є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань щодо бюджетування на підприємствах, розробки бюджетів інвестиційних проектів, розвитку бізнесу, формування стратегії бізнесу, імплементації міжнародного досвіду формування бюджетів на рівні окремої компанії.

Викладання навчальної дисципліни орієнтоване на формування та підсилення у здобувачів вищої освіти ряду **компетентностей**:

ЗК. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні;

ЗК. Здатність оцінювати ефективність фінансового планування і бюджетування;

ЗК. Здатність застосовувати сучасне програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері бюджетування.

ФК. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, роботи на їх основі висновки;

ФК. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку;

ФК. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси;

ФК. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

ФК. Здатність застосовувати аналітичний інструментарій для обґрунтування бюджету економічних та інноваційних проектів;

ФК. Здатність до оптимізації витрат, ефективного використання ресурсів та максимізації прибутку підприємств;

Вивчення дисципліни дозволить сформувати у здобувача вищої освіти наступні **програмні результати навчання**:

ПРН. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково практичних проблем;

ПРН. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

ПРН. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень;

ПРН.Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань;

ПРН. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики;

ПРН. Здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;

ПРН. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Дисципліна потребує базових знань Економіка вимірів сталого розвитку, Розробка стартап-проектів, Управління проектами.

Постреквізити: Знання з дисципліни будуть корисними при написанні магістерської дисертації та проходженні практики.

3. Зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема 1.1. Організаційно-економічні основи процесу бюджетування на підприємстві. Особливості різних видів бюджетів.

Тема 1.2. Інструменти та методи бюджетування на підприємстві.

РОЗДІЛ II. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема 2.1. Сучасні підходи до побудови системи бюджетування на підприємствах різних форм власності.

РОЗДІЛ III. ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ БЮДЖЕТІВ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 3.1. Формування операційних бюджетів.

Тема 3.2. Фінансові бюджети.

РОЗДІЛ IV. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ОКРЕМИХ ПРОЕКТІВ

Тема 4.1. Особливості бюджетування проектів спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів.

РОЗДІЛ V. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 5.1. Підходи до оцінки виконання бюджету підприємства.

Тема 5.2. Оцінка ефективності організації бюджетного процесу на підприємстві.

Тема 5.3. Роль інформаційних технологій в підвищенні якості процесу бюджетування на підприємствах.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Самусевич Я.В., Темченко А.В. Бюджетування на промислових підприємствах. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. 137—143 с.

2. 32. Самусевич Я.В., Темченко А.В. Автоматизація процесу бюджетування на підприємствах. IV Всеукраїнська наукова-практична інтернет конференції «Економічна безпека: держава, регіон, підприємство». Полтава, 2021. 510 с.

Додаткова література:

1. Господарський кодекс України : Відомості Верховної Ради України від 24.02.2005 № 436-IV станом на 01.01.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 06.03.2024).

2. Деякі питання документування управлінської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.12.2018 р. №50 : станом на 01.12.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п#Text> (дата звернення: 06.03.2024).

3. Митний кодекс України : Відомості Верховної Ради України від 07.06.2012 № 4495-VI : станом на 13.01.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
4. Податковий кодекс України : Відомості Верховної Ради України від 07.04.2011 № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> : станом на 01.03.2024 р. (дата звернення: 06.03.2024).
5. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 07.03.2023 № 1928-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 03.03.2005 № 755-IV : станом на 01.01.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
7. Про державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 2014 № 236-2014-п : станом на 27.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п#n11> (дата звернення: 06.03.2024).
8. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 16.12.2020р. № 2155VIII : станом на 01.01.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
9. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 31.05.2005 р. № 851- IV : станом на 01.08.2022р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
10. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI : станом на 31.12.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 06.03.2024).
11. Словник основних термінів. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/korisni-posilannya/slovník> (дата звернення: 06.03.2024).
12. Структура державної податкової служби. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/struktura/> (дата звернення: 06.03.2024).
13. Закон України (2022) «Про управління відходами» № 2320-IX. 31.03. 2023. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
14. Голов С.Ф. Управлінський облік: навч. посіб. Київ, 2018. 704 с.
15. Герасимович С.Ф. Обліково-аналітичне забезпечення бюджетування витрат виробничих підрозділів олійно-жирових підприємств: навч. посіб. Київ, 2018. 704 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний: вебсайт. URL: <http://www.me.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України: офіційний: вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
3. Прозорро: вебсайт. URL: <https://prozorro.gov.ua/>
4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АІФРУ): вебсайт URL: <https://www.smida.gov.ua/about>
5. Державна фіскальна служба: вебсайт URL: <http://sfs.gov.ua>.
6. Вісник Державної фіскальної служби України: вебсайт URL: <http://www.visnuk.com.ua/ru/> –
7. Журнал «Бізнес»: вебсайт URL: <https://business.ua>;
8. Урядовий портал: вебсайт URL: www.kmu.gov.ua .

Навчальний контент

5.Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Викладання та опанування освітньої компоненти ґрунтується на ряді методів навчання: **основні методи навчання:** лекції, семінарські заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами;

загальні методи навчання: проблемного викладу, інформаційно-рецептивний, проблемно-пошуковий;

спеціальні методи навчання: робота в малих групах, методи вирішення творчих завдань, аналітичні завдання, презентації, дискусія.

Опанування здобувачами вищої освіти дисципліни передбачає вивчення теоретичного матеріалу з розв'язання практичних задач, які викладається на лекціях та пропонується здобувачам вищої освіти для самостійної підготовки. Ознайомлення з новою темою на практичному занятті передбачає короткий виклад теоретичних відомостей (нагадування здобувачам вищої освіти потрібної інформації з лекційного матеріалу, роз'яснення незрозумілих моментів тощо), розгляд проблемних питань, які супроводжуються поясненнями викладача. Потім здобувачі вищої освіти отримують індивідуальні завдання. На наступному занятті здобувачі вищої освіти мають можливість отримати від викладача відповіді на питання, що виникли при виконанні завдань, і здати їх. Під час вивчення матеріалу та при виконанні індивідуальних завдань використовуються загальнодоступні інтернет-ресурси, статистичні дані, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти (електронні презентації до лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять), доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-лекції, інтернет-семінари під час дистанційного навчання).

Засвоєння освітньої компоненти передбачає відповідні методи навчання та оцінювання, які забезпечать досягнення програмних результатів навчання.

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науковопрактичних проблем;	Лекції, семінарські заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, робота з навчально-методичною літературою і інформаційними ресурсами. Загальні методи навчання: проблемного викладу, інтерактивний, проблемно-пошуковий. Спеціальні методи навчання: презентації, аналітична доповідь, дискусія, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання	Рейтингова система оцінювання, яка передбачає накопичення балів за: практичні заняття, модульну контрольну роботу, підсумковий контроль - залік
ПРН. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;		
ПРН. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень;		
ПРН. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань;		
ПРН. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики;		
ПРН. Здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;		
ПРН. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.		

Тематика та структурно-логічна побудова курсу

Навчальним планом передбачено проведення 18 годин лекцій та 36 годин семінарських занять, модульний контроль.

Тиждень навчання	Назва розділів, тем	Розподіл годин			Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	СЗ	СР		
РОЗДІЛ I. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ						
1-2	Тема 1.1. Організаційно-економічні основи процесу бюджетування на підприємстві. Особливості різних видів бюджетів.	2	4	6	<p><i>Л:</i> Поняття бюджету. Характеристика бюджетування як управлінської технології, яка застосовується для фінансового обґрунтування управлінських рішень. Бюджетування і фінансове планування: схожість і відмінність. Бюджетування як процес. Види бюджетів підприємств (2).</p> <p><i>СЗ:</i> Виконання індивідуальних та групових ситуаційних завдань з теми (2).</p> <p><i>СР:</i> Ознайомлення з первинною документацією підприємств та з формами звітності. Ознайомлення з прикладами бюджетів реальних підприємств. Звітна документація підприємств. (2).</p>	<p><i>Н:</i> аналітичні завдання.</p> <p><i>О:</i> індивідуальне</p>
3-4	Тема 1.2. Інструменти та методи бюджетування на підприємстві.	2	4	6	<p><i>Л2:</i> Інструменти бюджетування. Сутність методів бюджетування. Балансовий підхід до розроблення бюджетів. Методи ієрархічного бюджетування: зверху-вниз, знизу-вгору, комбінований. Метод «нуль-базис» бюджетування.</p> <p><i>СЗ:</i> Практичне застосування балансового підходу до розроблення бюджетів (2).</p> <p><i>СР:</i> Практичне використання методу ієрархічного бюджетування Програмне забезпечення бюджетування (2).</p>	<p><i>Н:</i> аналітичні завдання, робота в малих групах дискусія.</p> <p><i>О:</i> індивідуальне, опитування</p>
РОЗДІЛ II. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ						
5	Тема 2.1. Сучасні підходи до побудови системи бюджетування на підприємствах різних форм власності.	2	2	5	<p><i>Л:</i> уб'єкти і об'єкти бюджетування. Параметри системи бюджетування. Принципи формування системи бюджетування. Методи бюджетування. Система бюджетування з виділенням центрів відповідальності як об'єктів бюджетування (2).</p> <p><i>СЗ:</i> Ситуаційні завдання, що передбачають отримання навичок побудови системи бюджетування на підприємстві. Розробка заходів з організації процесу бюджетування на підприємствах різних форм власності в сучасних умовах (2).</p>	<p><i>Н:</i> аналітичні завдання.</p> <p><i>О:</i> індивідуальне</p>
РОЗДІЛ III. ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ БЮДЖЕТІВ ПІДПРИЄМСТВ						

Тиждень навчання	Назва розділів, тем	Розподіл годин			Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	СЗ	СР		
6-8	Тема 3.1. Формування операційних бюджетів.	2	6	10	Л: Структура та взаємозв'язок операційних бюджетів підприємства: бюджету продажу, бюджету виробництва, бюджету прямих витрат, бюджету накладних виробничих витрат, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут. Роль операційних бюджетів у відображенні поточної діяльності підприємства та їх зв'язок з операційною діяльністю підприємства (2). СЗ: Розв'язання задач за темою (2). СЗ: Формування операційних бюджетів для реальних підприємств, робота в малих групах (2, 2).	Н: аналітичні завдання. О: тестування, індивідуальне
9-10	Тема 3.2. Фінансові бюджети.	2	4	5	Л: Призначення і склад фінансових бюджетів підприємства: бюджет руху грошових коштів, бюджет капітальних вкладень, бюджетний баланс. Послідовність побудови фінансових бюджетів (2). СЗ: Кейси з формування фінансових бюджетів для реальних підприємств (2). СЗ: Ситуаційні кейси для малих груп по аналізу фінансових бюджетів підприємств (2).	Н: аналітичні завдання. О: тестування, індивідуальне
РОЗДІЛ IV. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ОКРЕМИХ ПРОЕКТІВ						
11-12	Тема 4.1. Особливості бюджетування проектів спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів.	2	4	5	Л: Бюджет інвестиційних проектів: вибір варіанта проекту для інвестування. Інвестиційний портфель підприємства (2). СЗ: Особливості формування бюджету окремих проектів. Ситуаційні завдання для малих груп (2). СЗ: Формування оптимального інвестиційного портфеля підприємства (2).	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне
РОЗДІЛ V. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ ПІДПРИЄМСТВА						
13-14	Тема 5.1 Підходи до оцінки виконання бюджету підприємства.	2	4	5	Л: Загальна схема бюджетного контролю. Види відхилень: відхилення внаслідок планування, відхилення внаслідок діяльності. Зв'язок бюджетних рішень зі стратегією підприємства. Корегування бюджету капіталовкладень відповідно до звіту про прибутки та збитки. СЗ: Робота з фінансовою звітністю підприємства. Оцінка виконання бюджету та його корегування (4).	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне
15	Тема 5.2. Оцінка ефективності організації бюджетного процесу на підприємстві.	2	2	7	Л: Характеристика учасників бюджетного процесу, показники ефективності бюджетного процесу для окремих категорій його	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне

Тиждень навчання	Назва розділів, тем	Розподіл годин			Опис занять	Навчальна діяльність та оцінювання
		Л	СЗ	СР		
					учасників. Ризикованість процесу бюджетування підприємств (2). СЗ: Ситуаційні кейси по оцінці ефективності бюджетного процесу на підприємстві(2).	
16	Тема 5.3. Роль інформаційних технологій в підвищенні якості процесу бюджетування на підприємствах.	2	2	7	Л: Автоматизація процесу бюджетування. Програмне забезпечення процесу бюджетування. СЗ: Кейс на тему: використання інформаційних технологій в процесі бюджетування на підприємствах.	Н: аналітичні завдання. О: індивідуальне
17	Модульна контрольна робота (МКР)		2	4	Передбачає відповіді на теоретичні питання та розв'язання задач	
18	Залік		2	6	Передбачає відповіді на теоретичні питання та розв'язання задач	
Всього		18	36	66		

Примітка: Л – лекції, СЗ – семінарські заняття, Н – навчальна діяльність, О – оцінювання.

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Навчальним планом передбачено 66 годину самостійної роботи. На самостійну роботу вноситься: підготовка до аудиторних занять, до виконання модульної контрольної роботи, підготовка до складання семестрового контролю у формі заліку.

Вид самостійної роботи, обсяг годин на виконання

№ з/п	Обсяг годин	Вид самостійної роботи
1	2	3
1	56	Підготовка до аудиторних занять
2	4	Підготовка до виконання модульної контрольної роботи
4	6	Підготовка до складання семестрового контролю у формі заліку
Разом	66	

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та поведінка на заняттях. Відвідування лекцій та семінарських занять є вільним, бали за присутність на лекціях та семінарах не додаються, але вагома частина рейтингу здобувача вищої освіти формується через активну участь на лекціях та виконання індивідуальних завдань на практичних. Тому пропуск лекцій та практикумів не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг. На заняттях здобувачу вищої освіти дозволяється користуватись інтерактивними засобами навчання, в т. ч. виходити в інтернет із метою пошуку навчальної або довідкової інформації, якщо це передбачено тематикою завдання.

Заохочувальні та штрафні бали. Активність здобувача вищої освіти на заняттях, його готовність до дискусій та участь в обговоренні навчальних питань може бути оцінена заохочувальними балами на розсуд викладача. Заохочувальні бали здобувач вищої освіти також може отримати за поглиблене вивчення окремих тем курсу, що може бути представлене у вигляді наукових тез, наукової статті, есе, презентації тощо; за участь у студентських олімпіадах та конкурсах наукових робіт згідно тематики курсу. Штрафні бали з дисципліни не передбачаються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Здобувачі вищої освіти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного листа та/або зауважень.

Академічна доброчесність. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки. Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Позааудиторні заняття. В межах вивчення навчальної дисципліни за бажанням здобувача вищої освіти передбачається участь в олімпіадах, конференціях, форумах, круглих столах, написанні статей тощо.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання передбачає застосування рейтингової системи другого типу згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (PCO-1) (<https://osvita.kpi.ua/node/37>). Максимальний сумарний рейтинг за курс – 100 балів. Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає 60% від його рейтингового балу.

Стартовий рейтинг (протягом семестру) включає бали, які здобувач вищої освіти отримує за: виконання завдань по семінарським заняттям; виконання індивідуальних завдань; виконання модульної контрольної роботи.

Контрольні заходи та критерії їх оцінювання

8.1. Поточний контроль

8.1.1. Робота на семінарських заняттях та виконання домашніх робіт (тах 80 балів)

1. **Відповіді на практичних заняттях:** відповіді на запитання з теми лекції, участь в дискусіях, у тому числі за результатами опрацювання кейсів, обговорення, відповіді під час усного опитування, аналітичні доповіді (5 бали x 16).

Розрахунок за одну відповідь:

- 5- активна робота, повні відповіді під час опитування;
- 4 -плідна робота, часткові відповіді під час опитування;
- 3 - робота з доповненням до відповідей інших здобувачів;
- 0- пасивність

8.1.2. Модульна контрольна робота (тах 20 балів)

Модульна контрольна робота оцінюється в 20 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) – 18..20 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями –15..17 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60 % потрібної інформації) та незначні помилки – 12..14 балів;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0...11 балів.

Результат контрольного заходу для здобувача, який не з'явився на нього, оцінюється нульовим балом.

8.2. Календарний контроль.

Календарний контроль проводиться двічі на семестр.

7 тиждень - Умова отримання атестації: поточний рейтинг не менше 15 балів.

14 тиждень Умова отримання атестації: поточний рейтинг не менше 25 балів. Складено модульну контрольну роботу.

8.3. Семестровий контроль (залік).

Умовою допуску до заліку є виконання навчальних завдань та модульної контрольної роботи. Залік отримується здобувачем без додаткових випробувань, якщо сума набраних балів не менша за 60. Здобувач, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може взяти участь у заліковій контрольній роботі. У цьому разі остаточний результат складається із балів, що отримані на заліковій контрольній роботі. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів складають залікову контрольну роботу. Остаточний результат складається із балів, що отримані на заліковій контрольній роботі. Залікова контрольна робота проводиться на останньому за розкладом занятті з дисципліни.

Заліковий білет містить чотири завдання, які оцінюються у 100 балів.

Кожне запитання оцінюється з 25 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд – 23 - 25 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності) – 19...22 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації, що виконана згідно з вимогами до «стереотипного» рівня та деякі помилки) – 13...18 балів;
- «незадовільно» – незадовільна відповідь – 0..12 балів.

Максимальний бал за курс – 100 балів.

Відповідність рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9.Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль розміщено у дистанційному курсі.

Методичні вказівки до виконання індивідуального завдання містяться у Навчально-методичному комплексі дисципліни, що розміщено в Електронному архіві наукових та освітніх матеріалів КПІ ім. Ігоря Сікорського (ela.kpi.ua).

У рейтинг здобувача можуть бути зараховані сертифікати проходження очних або дистанційних курсів за тематикою курсу на платформах Prometheus та Coursera.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри економіки і підприємництва, д.е.н., проф., А.В. Гречко

Ухвалено кафедрою економіки і підприємництва (протокол № 22 від 18.06.2024)

Погоджено Методичною радою факультету менеджменту та маркетингу (протокол № 10 від 24.06.2024)